RAADSINFORMATIEBRIEF

Postregistratienummer	21.0000249

Opmeer, d.d.: 25 januari 2021

Onderwerp

Raadsinformatiebrief over: Rechtmatigheidsverantwoording 2021

Inleiding

Door een wetswijziging wordt vanaf het boekjaar 2021 het college van burgemeesters en wethouders (B&W) zelf verantwoordelijk voor het afgeven van een rechtmatigheidsverantwoording. Voor de jaarrekening van 2020 geeft de accountant nog een controleverklaring bij de jaarrekening af met zowel een oordeel over de getrouwheid als de rechtmatigheid. Dat tweede oordeel, de rechtmatigheid, verdwijnt dus vanaf de jaarrekening 2021. Het wordt vanaf dan de taak van het college zelf om zich daarover te verantwoorden. Via de rechtmatigheidsverantwoording zal het college de rechtmatigheid verantwoorden aan de raad. De accountant stelt vervolgens vast dat de rechtmatigheids-verantwoording een getrouw beeld geeft.
In 2018 is al door het ministerie van BZK aangekondigd dat het college van B&W zich rechtstreeks gaat verantwoorden aan de Raad. Deze wijziging vloei voort uit de het rapport "Vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeente" uit 2014. De belangrijkste aanleiding voor het instellen van de commissie was de wens om de kader stellende en controlerende rollen van de raad te versterken. Het gesprek van de jaarrekening vindt nu vooral plaats tussen Raad en accountant is de toekomst zal deze dialoog tussen college en raad/ commissie BZV plaatsvinden.

Het voorstel voor de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording maakt onderdeel uit van de tweede Nota van wijziging bij het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers. Er vindt op dit moment nog een formele consultatie plaats van dit voorstel. Na afronding van de consultatie zal het voorstel voor advisering aan de Raad van State worden gezonden en vervolgens aan de Tweede Kamer. Of het invoeringsjaar daadwerkelijk het verslagjaar 2021 zal zijn, is vanzelfsprekend afhankelijk van de verdere parlementaire behandeling. De behandeling van het wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers is uitgesteld naar 21 januari 2021. Op moment van schrijven (25-01) is helaas nog geen duidelijkheid. Inmiddels is er ook een demissionair kabinet en het is dan ook de vraag of er ook een daadwerkelijke behandeling nog gaat plaatsvinden of dat deze doorschuift naar een nieuw kabinet.

Vooralsnog gaan wij door met de voorbereidingen en invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Als blijkt dat de invoering gaat gelden vanaf boekjaar 2022 dan beschouwen wij 2021 als test/proef jaar.

In deze informatiebrief zal kort worden stilgestaan bij het begrip rechtmatigheid, het ambitieniveau van het college en de rol en de verantwoordelijkheden van de Raad.

Kernboodschap

1. Wat houdt de rechtmatigheid ook al weer in?

Een gemeente verkrijgt, verwerft en besteed publieke gelden en moet daarbij voldoen aan wet- en regelgeving (het normenkader). Met de rechtmatigheid wordt getoetst of dit daadwerkelijk zo is.

Er bestaan twee soorten rechtmatigheid, juridische rechtmatigheid en financiële rechtmatigheid. De juridische rechtmatigheid (ook wel rechtmatigheid in algemene zin genoemd) toetst of alle beheershandelingen van de gemeente bij het verkrijgen, verwerven en besteden van publiek geld voldoen aan alle relevante wet- en regelgeving. Bij de financiële rechtmatigheid wordt getoetst of de financiële beheershandelingen van de gemeente bij het verkrijgen, verwerven en besteden van publiek geld voldoen aan alle relevante wet- en regelgeving. Het rechtmatigheidsoordeel van de accountant (tot en met boekjaar 2020) is alleen gebaseerd op de financiële rechtmatigheid. Het huidige normenkader van de gemeente Opmeer behelst dan ook alleen de verordeningen met financiële gevolgen.

2. Wat verklaart de rechtmatigheidsverklaring nu helemaal?

Er is onduidelijkheid over wat nu precies met de rechtmatigheidsverklaring wordt verklaard. Termen als rechtmatigheidsverklaring en In Control Statement (ICS) lopen door elkaar heen. De wettelijke verplichting van de rechtmatigheidsverantwoording betreft **alleen de financiële rechtmatigheid**. Er kan voor gekozen worden om de verantwoording breder te trekken naar een ICS.
Naast de financiële rechtmatigheid, zal dan ook de juridische rechtmatigheid en de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid moeten worden getoetst en worden meegenomen in het oordeel.

Tussen de verplichte financiële rechtmatigheidsverantwoording en het ICS zitten een tussenstap; een volledige rechtmatigheidsverantwoording. Deze bevat de juridische rechtmatigheid (is inclusief de financiële beheershandelingen).

In onderstaande schema een overzicht van deze drie vormen:

	"minimale" rechtmatigheidsverantwoording	"maximale " rechtmatiheidsverantwoording	In control statement (ICS) (naast de juridische rechtmatigheid ook doeltreffendheid en doelmatigheid)
	Financiele rechtmatigheid (minimale wettelijke verplichting, alleen financiele beheershandelingen)	Juridische rechtmatigheid (bevat alle financiele en niet financiele beheershandelingen)	
Voordelen	- voldoet aan de wettelijke verplichting - gebruik van de 'bouwstenen' die er al zijn - organisatie hoeft geen nieuwe dingen te leren - organisatie kan de werkwijze snel operationaliseren	- volledige rechtmatigheidsverantwoording wordt afgegeven - gebruik van de bouwstenen die er al zijn - op den duur besparen systeemcontroles tijd, energie en geld - terugdringen van de hoeveelheid gegevensgerichte controle - de VIC en de IC staan op de juiset plek in de organisatie - beschikking over betere stuurinformatie - er kan proactief gestuurd worden	ICS afgegeven (naast juridische rechtmatigheid ook de doeltreffendheid) - verantwoording richting inwoners dat zij de juiste dignen doen - betere en completere stuurinformatie - proactieve sturing - op den duur besparen systeemcontroles tijd, energie en geld - terugdringen hoeveelheid gegevensgericht controle - aansluiting bij 3 lines of defence of het COSO-model
Nadelen	- wordt alleen een financiele rechtmatgheidsverantwoording afgegeven - gekozen werkwijze van gegevensgerichte controles is arbeidsintensief - werkwijze is reactief (controle achteraf) - biedt geen structurele verbetering van de beheerorganisati - weinig stuurinformatie - organisatie toont alleen dat ze dingen juist doet, niet dat ze de juiste dingen doet - kansen laten liggen om tijd, ernergie en geld te besparen.	- introductie van systeemcontroles vraagt gewenning - vraagt meer van de personele capaciteit in het begin	- introductie van maatschappelijke effectsturing, die vraagt tijd, oefening en sturing

Hierbij moet worden opgemerkt dat informatie verzamelen en vastleggen ten behoeve van de rechtmatigheid niet kosteloos is. Dit vergt een behoorlijke ambtelijke inzet. Hoe veel de veranderde rechtmatigheidsverantwoording de gemeente gaat kosten hangt af van het ambitieniveau en de huidige kwaliteit van de interne beheersing van de gemeente. Hierbij is het oordeel van de accountant over de kwaliteit van de interne beheersing van de gemeente ook van belang. De varianten 2 en 3 vergen dusdanige extra controle inspanningen (middelen en formatie) dat deze zeker niet binnen de huidige formatie kan worden opgepakt.

Veel gemeenten en colleges starten met de verantwoording gericht op financiële rechtmatigheid en de hantering van de wettelijke normen

3. Ambitieniveau gemeente Opmeer

Gezien de huidige status van de interne beheersing, de financiële positie en de personele capaciteit van de organisatie heeft het college van B&W besloten om voor boekjaar 2021 zich te richten en te beperken tot de minimale vereiste van de rechtmatigheidsverantwoording, de financiële rechtmatigheid. Organisatorisch vereist dit de minste aanpassingen. Naast genoemde factoren speelt het onbekende van de rechtmatigheidsverantwoording ook mee in de afweging om te kiezen voor de minimale vereiste.
Het neemt overigens niet weg dat de keus voor de minimale wettelijke verplichting zorgt dat er niets meer gedaan hoeft te worden om aan de rechtmatigheidseisen te voldoen. De organisatie is volop bezig met de voorbereiding en de inrichting om voor boekjaar 2021 te kunnen voldoen aan de rechtmatigheidsvereiste.

4. Rol en verantwoordelijkheden Raad

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is mede bedoeld om het gesprek te ondersteunen tussen de Raad en het college, over de (financiële) rechtmatigheid. Met als doel om de kaderstellende- en controlerende rol van de Raad op dit vlak te versterken.
Hierbij is van belang dat de Raad:
• De verantwoordingsgrens vaststelt (tussen de 0% en 3%)
• Aangeeft aan het college, wat over de rechtmatigheid in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen moet worden.

De verantwoordingsgrens is de grens waarboven het college afwijkingen moet melden aan de gemeenteraad. De gemeenteraad stelt deze verantwoordingsgrens vast met een maximum van 3% van de totale lasten.

Naast het opnemen van de rechtmatigheidsverantwoording kan het college in de bedrijfsvoeringsparagraaf het ‘eigen verhaal’ aan de gemeenteraad vertellen, over de kwaliteit van de interne beheersing en de leer- en verbeterpunten. Deze paragraaf is geen onderdeel van de jaarrekening, en de accountant toetst deze dan ook anders dan de rechtmatigheidsverantwoording. Maar het biedt wel een goede basis voor het gesprek dat Raad en college over het verantwoorden over rechtmatigheid kunnen hebben.

Consequenties / Risicofactoren

- Interne controle/ beheersing zal nog meer een verantwoordelijkheid worden van de totale organisatie en niet alleen van de eenheid financiën en control;
- Het rechtmatigheidsbewustzijn in de organisatie zal worden vergroot; hierbij zal sprake zijn van een groeimodel.

Communicatie

Er vanuit gaande dat eind januari 2021 meer duidelijkheid is over de exacte ingangsdatum van de rechtmatigheidsverantwoording, komen wij zo snel mogelijk bij u terug (raadsvergadering maart) om het gesprek te voeren over de bepaling van de verantwoordingsgrens en de gewenste toelichting in de bedrijfsvoeringsparagraaf. Dit zal ter behandeling in de commissie BZV zijn met daaropvolgend een raadsbesluit.

Ten tijde van het schrijven van deze informatiebrief is er nog geen duidelijkheid of boekjaar 2021 het daadwerkelijk jaar van invoering van de rechtmatigheidsverantwoording wordt.

Extra informatie

Voor achtergrondinformatie over dit onderwerp kunt u de Notitie rechtmatigheidsverantwoording van de commissie BADO raadplegen. Deze notitie is te vinden via onderstaande link:
https://vng.nl/sites/default/files/2020-04/notitie_rechtmatigheidsverantwoording.pdf

Hoogachtend,
namens Burgemeester en wethouders,

M.A.S. Winder
Gemeentesecretaris

R.W. Tesselaar
Locoburgemeester gemeente Opmeer

Wij werken op afspraak
Hebt u een product of dienst nodig van de gemeente? Maak een afspraak via www.opmeer.nl